

**Åtgärder för
KRISLA OCH KRISLEBAGGAR
2018**

Maria Hoflin
Lundby landskapsvård

Innehållsförteckning:

1. Inventering av Cassida-arter och krissla på Glupudden, Röngrund, Oxsten och Oxsten södra i Östhammars kommun - Lundby landskapsvård
2. Restaurering av slåtteräng vid södra Oxsten - Maria Hoflin
3. Rökning och grovslåtter av Kallerö - Lundby landskapsvård

Författare

Maria Hoflin, Lundby landskapsvård

Foto

Författarna

Kartor

Alla kartor © Lantmäteriet om inget annat anges.

Produktion och layout

Upplandsstiftelsen

Kontakt Upplandsstiftelsen

Telefon 018-611 62 71

www.upplandsstiftelsen.se

© Upplandsstiftelsen 2018

ISSN 1103-7911

Inventering av Cassida-arter och krissla på Glupudden, Rönngrund, Oxsten och Oxsten södra i Östhammars kommun

Rapport från inventering sommaren 2018.

	<i>Adress</i>	<i>Mobil</i>	<i>e-post</i>	
Lundby Landskapsvård	Faringe Lundby gård	070-693 99 28	Lundby.Niklas@gmail.com	Nu även på Facebook
Niklas Bengtsson	740 10 Almunge			

Sammanfattning

I juni och i början av juli 2018 inventerades Rönnggrund, Oxsten, Oxsten södra och Glupudden på uppdrag av Upplandsstiftelsen. Vid inventeringen noterades fynd av krissla, samt födognag, larver och vuxna av krisslasköldbaggar.

Generellt sett verkar 2018 varit ett relativt bra år för krisslasköldbaggar, då det lokalt har hittats rikligt med gnag, larver och baggar. På lokaler som inventerats förut kan inga direkta tendenser åt ena eller andra hållet ses. Hösten 2017 var mycket nederbördsrik, vilket följdes av mycket snö i februari och mars. Maj och juni har i sin tur varit mycket torra. Om dessa ganska extrema vädervariationer påverkar krisslasköldbagarnas förekomst får vara osagt. I stort sett har skötseln inte ändrats på någon av lokalerna. Ångarna på Oxsten södra kommer framöver att slåträs och övrig mark kommer att betas. Om detta innebär någon förändring av förekomst får senare inventeringar försöka visa.

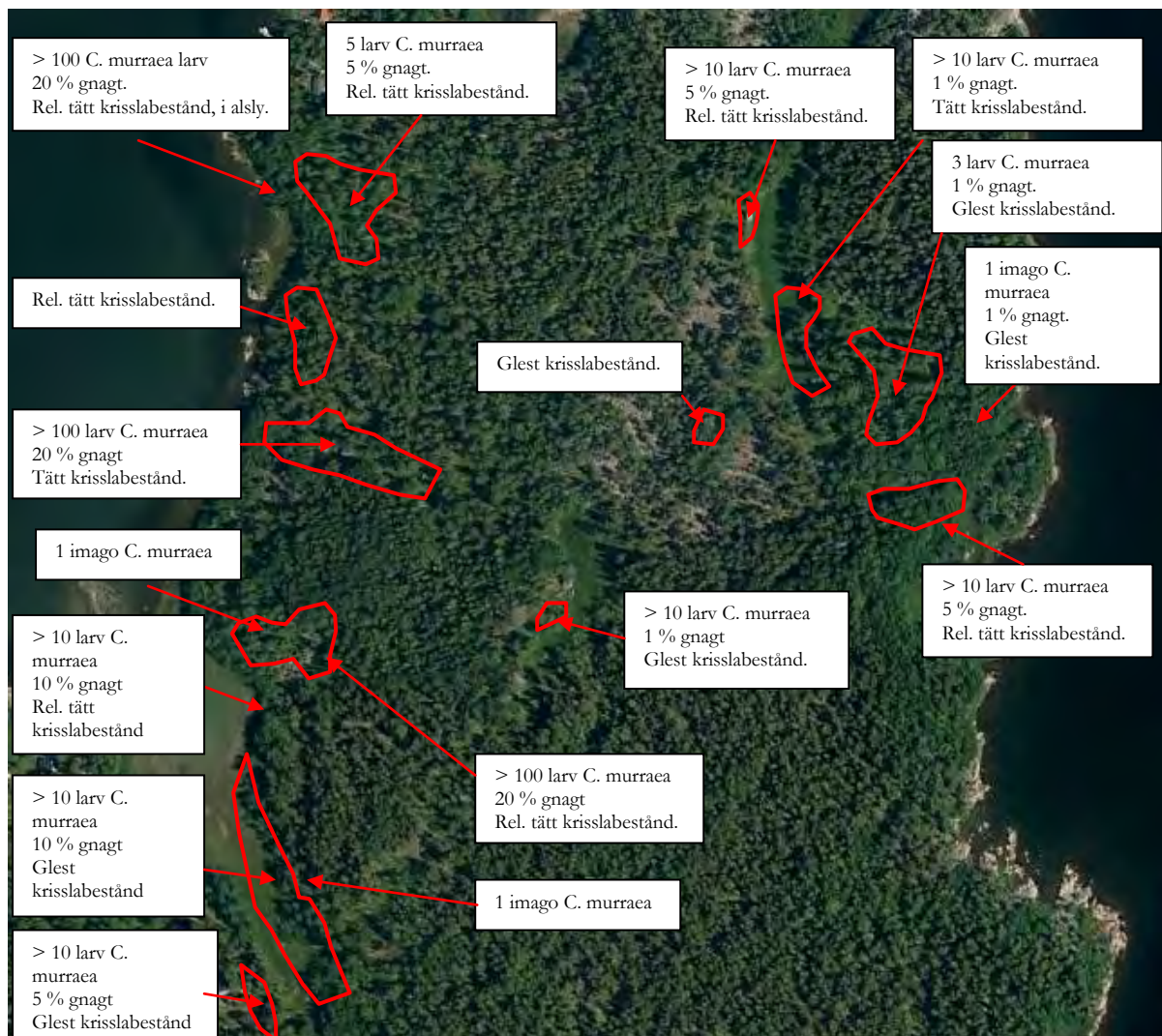
Alla förekomster registreras i Artportalen.

På lokalernas kartor redovisas mängd imago och larver av *Cassida murraea* och *Cassida ferruginea*, procent gnag på krisslabestånden och krisslabeståndens täthet. Gnagprocenten redovisas med 0 % (inget), 1 % (enstaka), 5 % (sparsamt), 10 % (rikligt), 20 % (mycket rikligt) och 50 % (avbetat). Enstaka plantor kan vara mycket gnagda, men om det i princip är enda plantan i ett bestånd som är gnagd, blir procenten ändå 1 %.

Cassida murraea,
imago

RÖNNGRUND

Lokalbeskrivning: Lokalen Röngrund är restaurerad betesmark och skogsbete. Endast dellokalen längst ned i söder, samt delar av dellokalen näst längst söderut ligger utanför stängslet. Vid inventeringstillfället var marken obetad. Betespåsläpp ska dock vara sent för att gynna krissla och *Cassida*. Betestrycket är nog tillräckligt för att hålla gräs och örter avbetade, men inte tillräckligt för att hålla sly och igenväxning borta.

Huvuddelen av marken där krissla hittas är öppen till glest trädbärande naturbetesmarker, förutom vissa partier med albryn och alsumpskogsområden. Här är krisslabestånden glesa i jämförelse med bestånd som växer mer öppet. Förekomsten av krissla får anses vara god. Växten har inte hunnit börja sprida sig in på nyrestaurerade marker.

Cassida ferruginea hittades för 4-5 år sedan, men något återfynd har inte gjorts senare, och inte heller i år.

Resultat: Totalt hittades 4 stycken vuxna *Cassida murraea* och hundratals larver. Gnag finns i princip överallt där det växer krissla.

Åtgärd: Genom det sena betespåsläppet finns det ett konstant slyröjningsbehov. Eftersom lokalens status får anses vara god finns det i nuläget inget övrigt åtgärdsbehov.

OXSTEN

Lokalbeskrivning: Oxsten består av två dellokaler. Sedan tidigare inventering har östra dellokalen restaurerats och betas numera av nöt. På de tidigare öppna ängarna växer det rikligt med krissla. Mellan dessa har trädskiktet glesats ur kraftigt och idag finns det framförallt ett stort antal gamla hamlade askar, samt yngre askar. Krisslan har inte hunnit breda ut sig än till dessa nya öppna ytor.

På västra dellokalen har inga större ändringar gjorts sedan förra inventeringen. Det är fortfarande en stor öppen tidigare åker/äng och trädbärande naturbetesmark ner mot vattnet, där hamlade askar dominerar.

Båda dellokalerna har sent betespåsläpp för att gynna krissla och krisslasköldbaggar. Betet verkar vara tillräckligt för att hålla igenväxning borta, men det är tänkbart att röjgödslingseffekterna kommer intensifieras under de närmaste åren, särskilt då på östra dellokalen.

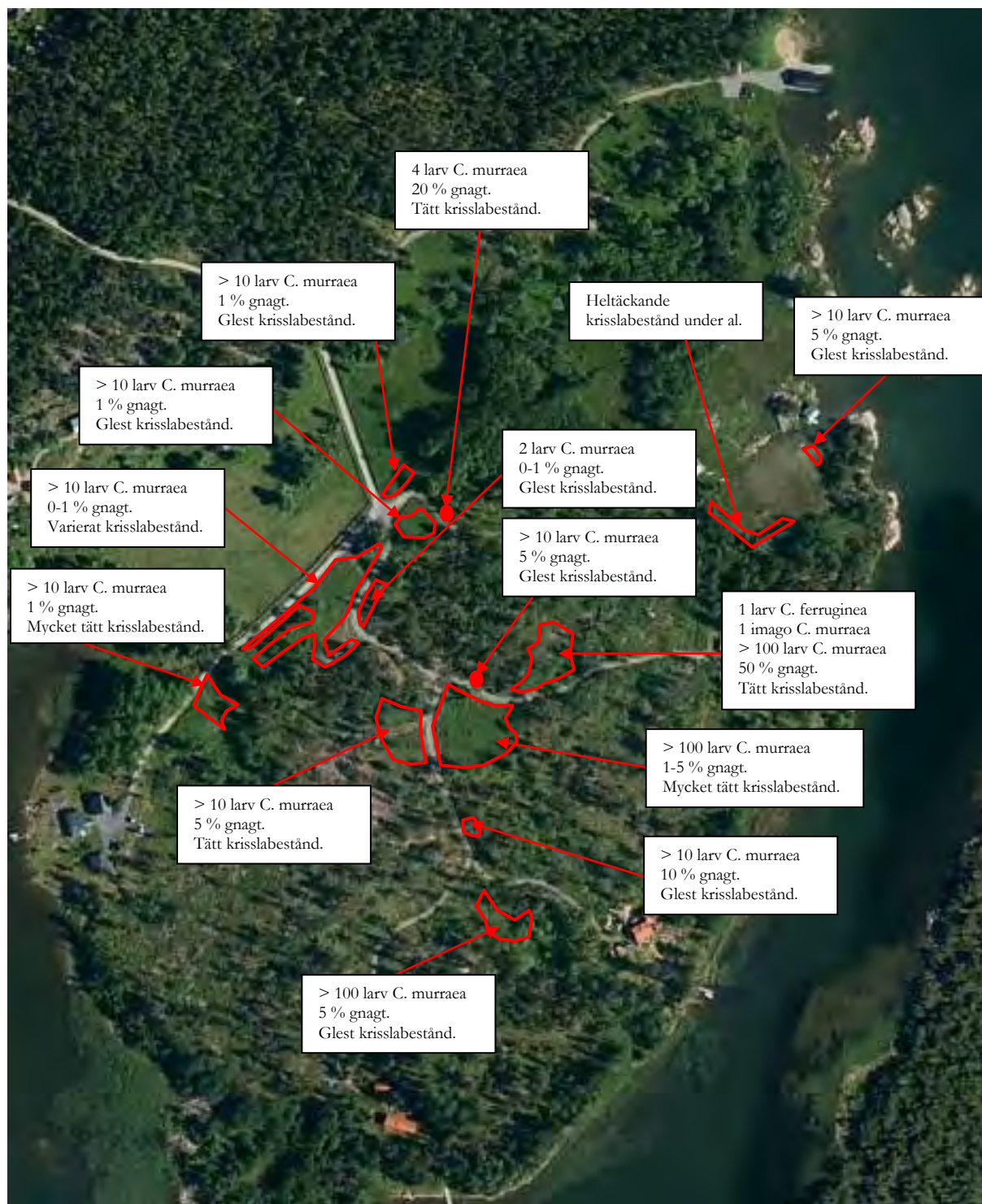

Resultat: Endast 4 larver av *Cassida murraea* hittades, och alla på östra dellokalen. I övrigt endast enstaka till lite gnag. På västra dellokalen är krisslaplantorna glest utspridda, även om de täcker en stor yta. Detta kan försvåra för baggarna att förflytta sig och hitta nya plantor. På östra dellokalen är krisslabestånden mycket tätare, men trots det så är det påfallande lite gnag. Vad det kan bero på är oklart.

Åtgärd: I dagsläget är inga akuta åtgärder nödvändiga. Man får vara uppmärksam på eventuella röjgödslingseffekter med slyuppslag, särskilt då på östra dellokalen.

Man behöver fundera på varför man inte hittar fler baggar och mer gnag. Att båda arterna finns i området är klarlagt. Att man inte hittar så många baggar och larver kan bero på inventeringsmetodiken, men det borde finnas mer gnag än vad det gör. Eftersom det på andra lokaler hittas rikligt med larver, kan man knappast förklara den ringa förekomsten med årsvariation. Kan det ha med skötseln att göra? Är markerna för hårt betade? Skulle det vara bättre med vartannat-årsbete?

OXSTEN SÖDRA

Lokalbeskrivning: Lokalen Oxsten södra består en mängd små dellokaler med krissla, sammanlagt 14 stycken hittades. Hela lokalen håller på att restaureras, där slätter ska återupptas på de gamla ängarna, och skogen röjs för att återfå en skogsbeteskaraktär. Krissla hittas på de gamla ängarna och i vägkanter och bryn. Det vill säga i marker som inte vuxit igen. I och med den

omfattande restaureringen och återupptaget bete finns förhoppningar om att nya dellokaler ska uppstå, samt att andra ska bindas ihop.

Resultat: Totalt hittades hundratals larver av *Cassida murraea*, men endast en vuxen bagge. Dock hittades också en larv av *Cassida ferruginea*, vilket var roligt. Bitvis hittades mycket gnag, medan på en del av ängarna var det väldigt lite. Vad detta beror på är oklart, då utseende på ängen och förekomst av krissla borde betyda mycket gnag.

Åtgärd: Just nu håller lokalen att restaureras, så några direkta åtgärder för krissla och krisslasköldbaggar är inte aktuellt.

Larv av *Cassida ferruginea* (t.v.) och *Cassida murraea* (t.h.).

GLUPUDDEN

Lokalbeskrivning: Glupudden består av flera dellokaler med olika typer av skötsel. En dellokal är slåtteräng med efterbete. Små röjningar sker varje år, vilket ökar möjlig yta för krissla att breda ut sig. Strax norr om slåtterängen, samt sydost om ängen, sköts marken med bete av nöt. Större restaureringar har gjorts under senare år. Dellokalen norr om slåtterängen är stenig mark som övergår till strandäng. Marken har varit igenväxt av mycket al och röjning av alsly pågår fortfarande. Dellokalen sydost om slåtterängen är gamla slåtterängar, som betats under senare år av nöt. Tidigare betade hästar, vilket gjorde att krisslan var nästan helt bortbetad. Krisslan har dock återhämtat sig. Omfattande restaureringar har gjorts i anslutning till dessa ängar så att de nu kan ses som en stor lokal istället för flera mindre.

Resultat: Av någon anledning är det svårt att hitta krisslasköldbaggar på Glupudden. Gnag hittas, men inte i någon större omfattning. Krissla finns det rikligt av, så det borde finnas baggar också. Att det är dåligt med gnag på delar av södra ängarna kan kanske förklaras med det tidigare hästbetet. Samtidigt är det här man hittar den rikligaste gnagförekomsten, vilket ju borde betyda att mängden borde öka här, speciellt när ängarna har röjts fram och kopplats ihop. Att det inte är mer gnag och baggar på slätterängen är förvånande.

Åtgärd: För dellokalerna som betas verkar utvecklingen gå åt rätt håll. För tillfället är inga ytterligare åtgärder nödvändiga. För slätterängen händer inte så mycket. Mängden krissla är konstant och det finns baggar, så egentligen behöver ingen direkt åtgärd göras. Samtidigt skulle man vilja få en tydligare positiv utveckling av slåttern, men vad som då ska göras är oklart. Kanske skulle man ha ett skötselfritt år? Kanske inte ha efterbete?

Restaurering av slåtterängar vid Södra Oxsten - Grenskäret på Gräsö för att gynna sköldbaggar på krissla 2018

Maria Hoflin, Upplandsstiftelsen

Bakgrund

Upplandsstiftelsen har sedan 2012 samarbetat med markägaren på norra Oxsten och Rönngrund kring restaurering och skötsel av hagmarker och skogsbeten, samt hamling av träd. På hela Oxsten och även på Rönngrund förekommer rikligt med krissla och båda arterna *Cassida murraea* och *Cassida ferruginea*. Området har troligen den största populationen av krisslabaggarna i länet. De områden med rikligast av krissla betas med sent betessläpp, vilket har visat sig fungera bra hittills för krisslabaggarna. Markägarna på södra delen av Oxsten är nu också intresserade av ett samarbete och restaurering och skötsel av markerna. Denna rapport avser åtgärder på ängarna på södra Oxsten, även kallat Grenskäret.

Ängarna på södra Oxsten

Ängarna på Grenskäret är fortfarande relativt öppna eftersom markägarna försökt hålla efter igenväxning och vissa år försökt slå en del gräs på ängarna. På 50-talet tog man hö med lieslåtter och hässjning på ängarna och därefter släpptes kor på för bete i hela området (muntlig uppgift från Percy Jansson, vars föräldrar ägde marken när han var liten). Se figur 1 för 50-talskarta där ängarna är markerade i gult. På 60-talet byggdes några sommarstugor i området och fastigheten styckades upp. Då upphörde bete och slåtter. Under några år i början på 90-talet betade får på hela södra Oxsten, men de senaste 20 åren har området stått ohävdad.

50-tals karta över
södra Oxsten. Gula
områden är ängar.

Karta över ängarnas nuvarande placering illustreras i bilaga 1. Rödmarkerade områden är ängar där krisslabaggarna *Cassida Murraea* förekommer eller där krissla förekommer (sydligaste ängen), och som restaurerats med hjälp av ÅGP medel under året. Det är 6 mindre ängar som har åtgärdats. Arealerna på ängarna är totalt ca 0,9 hektar fördelat på 6 mindre ängar. Äng 1= 0,05 ha, Äng 2= 0,26 ha, Äng 3= 0,07 ha, Äng 4= 0,07 ha, Äng 5= 0,17 ha, Äng 6 = 0,18 ha.

Mål med åtgärderna

Målet med slåtterängarna är att restaurera dessa så att de kan skötas på ett gynnsamt sätt för de hotade sköldbaggarna på krissla, samt för övrig flora och fauna. Det vill säga att det är möjligt att sköta ängarna med slåtter med klippande minislätterbalk och lie, samt samla ihop och föra bort höet.

Restaureringsåtgärder som har utförts

- Röjning av sly, ung igenväxning och enstaka större granar ute på ängarna, i brynen och i holmar på ängarna.
- Ihopsamling av ris och eldning av riset på några utvalda platser.
- Grovslåtter av ängarna med motormanuell minislätterbalk och vissa ytor med röjsåg.
- Räfsning och bortförande av gräset. Eldning av gräs eller ihopläggning i komposthög.
- Igenläggning av gamla körskador på några av ängarna från avverkning av skog i området. Utfört med grävskopa.

Resultat och kommande åtgärder

På en av ängarna har mer igenväxning röjts, på önskemål av markägaren och på grund av att krissla var mer utbredd här än vad som tidigare observerats. Vi har även gjort åtgärder på ytterligare en äng där krissla hittades, främst på grund av att det planerade betesområdets gräns har ändrats och ängen nu kommer att ligga utanför betesområdet. Därmed avser vi sköta området som äng istället för bete, som var tanken från början. Alla planerade åtgärderna har gått bra att genomföra. Dock var det ganska tjock förna på flera av ängarna efter att de stått oslagna under många år. Här bedöms att grovslåtter kommer att behövas även nästa år, innan normal ängsslåtter kan påbörjas.

Kostnader

Då åtgärderna har utökats en del enligt ovan blev kostnaderna lite högre än planerat. Upplandsstiftelsen har i samråd med Länsstyrelsen kommit överens om att en högre ersättning kan betalas ut från ÅGP för att täcka den högre kostnaden.

Kostnader:

Anders Ström, röjning, slåtter	21870
Janssons mur och puts, röjning slåtter	13440
Henriks Skogstjänster, skotning ris	7560
Ove Karlsson, grävning körspår	5620
Markägare, eldning ris	ideellt arbete
SUMMA	48490 kr exkl moms

Upplandsstiftelsen, Maria H, planering, instrux, avtal, redovisning ca 4 dagar	ca 12000 kr (bekostas av US)

Bilagor

Bilaga 1. Karta över restaurerade ängar.

Bilaga 2. Bilder

Karta restaureringsstöd Svartbäck, södra Oxsten

2017-2021

2017-08-23

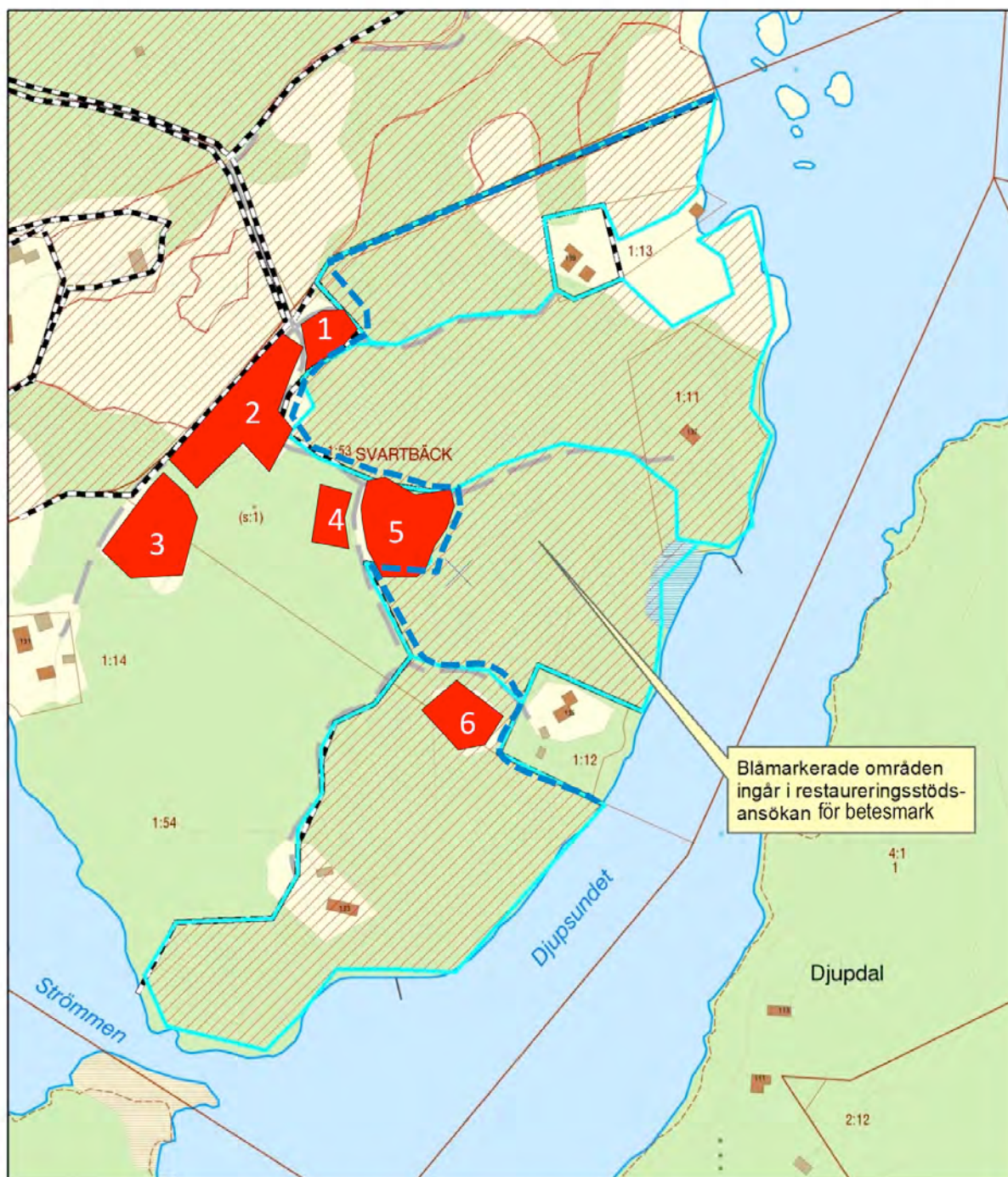
Restaurering av
slätterängar (ÅGP)

Delområden restaureringsytor

Stängsel Roslagshagar förslag

Foton från restaurering av ängarna

Äng 2 före restaurering (vänster) taget från vägen, och efter restaurering (höger) taget från andra sidan. Räfsning av hö och eldning av ris var inte gjort när bilden togs.

Äng 1 efter restaurering.

Äng 3 efter restaurering.

Äng 4 före restaurering.

Ång 5 före restaurering

Ång 5 under (vänster) och efter (höger) restaurering.

Ång 6 före restaurering (vänster) och efter restaurering (höger). Ytterligare rökningar gjordes efter högra bilden togs.

2018-11-27

Kallerö

Rapport från rökning och grovslätter vid Kallerö.

	<i>Adress</i>	<i>Mobil</i>	<i>e-post</i>	
Lundby Landskapsvård	Faringe Lundby gård	070-693 99 28	Lundby.Niklas@gmail.com	Nu även på Facebook
Niklas Bengtsson	740 10 Almunge			

På uppdrag av Upplandsstiftelsen har, under hösten, en gräsmark grovslåtrats och brynet röjts fram vid Kallerö. Båda arbetsuppgifterna visade sig vara mer omfattande än planerat. Förnan var mycket tjock och gräsen sega. Det är dock slaget och gräset borttaget. Brynet är röjt på sly och en del något grövre träd, så att ett varierat bryn är framtaget, och förhoppningsvis ett artrikt sådant.

Jag rekommenderar att återkomma inom två år för att magra ur gräsmarken och slå bort det nya slyet som lär komma. Det är ganska mycket som har röjts bort, så det är alltså stor risk att det blir ett nytt omfattande uppslag.

Upplandsstiftelsen har fått bidrag från Länsstyrelsens anslag för åtgärdsprogram för hotade arter för att utföra åtgärder och uppföljning av krissla och krisslebaggar.